

geztünk a PROFORM Ingatlanbefektetési Rt. tulajdonában lévő 300 m²-es telek déli felén és keleti negyedében (kb. 200 m²-en). A telek környezetében már többször megfigyelt mintegy 3–3,5 m vastag újkori feltöltés alatt itt is megjelent az az egyenletesre szántott, szürke, agyagos őshumus, melyből egyaránt került elő középkori és római (szórvány) leletanyag. Az átlagosan fél méter vastag homogén rétegben jelentkező objektumok vagy elérték az agyagos, sárga geológiai réteget, vagy még mélyebbre ásott, árkok betöltésében zárultak. Legkorábbi stratigráfiai egységünk, a Bokor u. 19. sz. telken (1994-ben) és Bokor u. 23. sz. alatt (1995-ben) már megfigyelt kb. 15 m széles csatorna, vagy természetes árok, a várt helyen, azaz a telek nyugati felében jelentkezett. Az É-D-i nyomvonalú, sekély (középen kb. 1 m mély) objektum sötét, tömött, agyagos betöltésében kevert, római leletanyagot találtunk. A csatornát K-Ny-i irányú, keskenyebb és sekélyebb (kb. 1,5–2 m széles és 50–80 cm mély) V-metszetű árok vágta át, melyhez további, kisebb árkok szerveződtek a terület keleti negyedében. A területen 20 sírt tártunk fel, melyeket többnyire az említett árkok betöltésébe ástak bele. 2 szórthamvas, és 3 csontvázas rítusú temetkezés (utóbbiak szerkezetük miatt: 1 tegulákkal bélelt, 1 dolium fedésű, vagy viseleti elemek alapján: caliga szegek) biztosan római korhoz köthető, valószínűleg az i. sz. 3. század végén, vagy a 4. század elején keletkezett. A többi sír leletek hiányában csak viszonylagos meghatározásra ad lehetőséget. Kerámia, üveg és fémtöredékek tanúsága szerint a 2. század elején keletkezett a terület közepén egy szabályos, téglalap alakú áldozati gödör(?), melybe egy ép és egy sérült terrakotta bőségszarut rejtettek el. A ritka tárgyakat tartalmazó gödröt kb. 80 cm mélyen ásták az altalajba, stratigráfiai szempontból a terület más jelenségeivel semmiféle kapcsolatban nem állt.

HABLE TIBOR

34. Budapest, III. Dugovics Titusz tér 13–17. R6

Az ÁMRK épületének tervezett bővítését megelőzően egy több szakaszú kutatási program keretében folytattunk feltárást a területen 1998. augusztus 31–december 1. közti időszakában. Munkánkat a feltárási első szakaszának második ütemeként végezhetjük el.

A jelenlegi feltárási szakaszban részben a korábban megkezdett első, részben az ugyanakkor gépi munkával előkészített második szelvény sor megkutatására nyílt lehetőségünk.

A feltárt szakaszon a legkorábbi időszak települési viszonyainak megfigyelésére a metszetek szolgáltak: az altalajt sárga agyagréteg alkotja, mely felett sárgásszürke, lelet nélküli réteg van. A legkorábbi település meg-

létére csak a kerámiaanyagból következtethetünk, valamint abból, hogy az itt álló maradványok pusztulása után égett, faszenes réteg keletkezett. Ezt elsimították, s a 2–10 cm vastagságban a kutatott terület rész teljes területén nagyjából azonos szinten találtuk meg. Az égésréteg felett szürkés-iszapos, leletekben gazdag réteget figyelhettünk meg, melyet egy kevertebb, többször bolygatott talajréteg követett.

Ezeket a rétegeket a kőépületek építésekor vágták át. A legkorábban egy nagyméretű, pilléres épület állhatott itt, melynek csak kis részletét tárhattuk fel a mostani ásatási szakaszban. Északi és déli oldalán egy-egy 80 cm vastag fal zárta. A falakat kísérő pillérsorból az északi részen három, a déli részen négy feltárását és dokumentálását tette lehetővé a feltárt terület kiterjedése. A pillérek egymástól való távolsága 2,45 m. Az alapozásuk azonos és megegyezik a falakéval: agyagba rakott és az építési réteg alatti kb. 50 cm-től kezdődően habarccsal megerősített vegyes falazat. Ugyanilyen technikával készült az építési réteg felett változó magasságban megmaradt falrész is. Az épület járósíntje nem, csak építési rétege dokumentálható. Az átlag 10 cm vastagságú, egyenletes felületű meszes-kőporos réteg természetesen a fal mellett és a pillérek körül vastagabb, az épület belseje felé vékonyodik, helyenként el is tűnik. A pillérek között az épület belső részének mérete 12,50 m. Északi részét részben egy későbbi, apszisos épület építésekor bontották el. Ezt az épületet többször átépítették, alapozása a csak az északi terület részén megfigyelhető, 2. számú égésréteg felett szintig nyúlik le. A 2. periódusban a déli falrészlet nyugat felé megtoldották. A fal alapozása részben agyagba rakott, felső részén habarccsal erősített, egyes szakaszai opus spicatum technikával készültek. Az épület bővítésekor az északi helyiséget is megnagyobbították, ezen a fal szakaszon nagy felületen, összefüggően megmaradt az eredeti vakolat. Jelenleg az épületből három, csak részben rekonstruálható helyiséget tudunk megkülönböztetni: a legdélebbi, apszisos helyiséget, melynek csak a DK-i töredékét tudtuk ebben az ütemben kibontani. Az eredeti járósíntre csak a padlófűtés nyoma alapján következtethetünk. A nyugati helyiségben levő padlófűtés terrazzo padozata összetöredezett, részben beszakadt. Az épületet freskók díszítették, az északi helyiség törmelékrétegéből festett vakolattöredékek kerültek elő a terrazzo padló töredékeivel. Feltűnően sok terra sigillata töredék került elő az épület helyiségeiből és környékéről.

A pilléres építmény „belsejében” került elő egy annál későbbi kőépület, melynek jelenleg egy helyiségét ismerjük. Ugyanezen a területen állt egy ma már csak pusztulása révén ismert, földbe ásott római ház. Alaprajza lekerekített sarkú téglalap. Valószínűleg kapcsolatban állt azzal a csak nyomaiban megmaradt római

kemencével, illetve égetőhellyel, melynek maradványait egy újkori pince nagyrészt megsemmisítette, meglétére s az itt folyó ipari tevékenységre csak az átégett rétegekből és az előkerült összeégett, rontott maradványokból (imbrex) következtethetünk. A késő római korszakban több épület állt a területen. Ezek közül kettő részletét bontottuk ki. 60 cm-es falazatuk egyes technikával készült, a kövek között helyenként kiegyenlítő téglasort alkalmaztak.

Az ásatás során több római kőemlék került elő, a három, feliratos sírkő másodlagos felhasználásban került e területre.

R. FACSÁDY ANNAMÁRIA

35. Budapest, III. Fényes Adolf utca 6–8. Ró

A Fényes Adolf u. 6–8. telken épülő irodaház előzetes régészeti feltárásán Aquincum katonavárosának főútja, a limes út és az azt kétoldalt kísérő 1–3. századi épületsor homlokzati frontjának részletei kerültek napvilágra.

A lakónegyedet a katonaváros kiürítésekor hagyták el, de az épületek a katonaváros város funkciójának megszűnése után is, valamilyen formában, használatban maradtak, falaikat csak a középkor folyamán kezdték elbontani.

MADARASSY ORSOLYA

36. Budapest, III. Hajógyári-sziget Ró

1998 március-májusában a Budapest Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatala Település Értékvédelmi Ügyosztálya finanszírozásával végeztünk kutatást. Célunk a helytartói palota együttes déli lezárásának tisztázása volt. Az 1996-ban megtalált KNy-i irányba futó, feltételezett zárófal folytatását és pontos irányát akartuk tisztázni. A terepadottságok miatt (használatban lévő út, parkoló) az első árkot a fal megtalálásának helyétől keletre, mintegy 65 méterre jelöltük ki. A mintegy 96 m hosszú árokban római objektumokat nem találtunk. Az árok északi, mintegy 42 méterre méteres szakaszában újkori betonlapozás mindent elpusztított. Ettől délre 13 méterre a kutatóárok keleti és nyugati metszetében természetes árkot figyeltünk meg. Az őskori réteg megfigyelésén túl, néhány őskori cölöplyukat és gödröt sikerült dokumentálnunk.

Az első kutatóárok eredménytelensége miatt a következő szondát (egy 7×6 méteres területet) nyitottunk az 1996-ban megtalált faltól K-re, majd ezt bővítettük mind keleti, mind nyugati irányba. A keresett fal derékszögben befordult északi irányba. Külső oldalán vörös színű vakolatot figyeltünk meg, mellőle a törmelékből sok falfestmény töredék került elő. Rábontottunk az 1996. évi kutatóárokra is, hogy megku-

tassuk az akkor megfigyelt íves fallal (torony?) való csatlakozást, de ezt az itt futó elektromos vezetékek miatt nem tudtuk megnézni.

A feltételezett déli zárófaltól keletre egy római épület északi és keleti falszakaszát dokumentáltuk. A falak belső (déli és keleti) oldalán színes festésű vakolat maradványát találtuk a lábazati részen. A festés mintája sajnos nem volt kivehető, sárga és piros apró foltok voltak megfigyelhetők tojáshéj színű alapon. A töredezett vakolatot a restaurátorok rögzítették. A falak által határolt járószinten egy 35 cm átmérőjű oszlop lenyomata maradt meg a habarcsban. Az épület kutatását kelet felé az idő rövidege, újkori pillérek és aknák, valamint elektromos vezetékek akadályozták. További kutatások feladata ezen objektum rendeltetésének és kronológiai viszonyának tisztázása a feltételezett zárófallal. A régészeti leletanyagból elsősorban a számos falfestmény és stukkó töredék jelentős.

A vakolatokat és még eredeti helyükön lévő festett falrészleteket Perjés Judit konzerválta. Az őskori kutatásokat Endrődi Anna végezte.

Munkatársak voltak: Antoni Judit, Vándor Andrásné geodéta, Czirják Pálné rajzoló, Komjáthy Péter fotós. A kutatásokat figyelemmel kísérte H. Vladár Ágnes műemlékes építész. Geomorfológiai vizsgálatokat dr. Schweitzer Ferenc (MTA Földrajztudományi Kutató Intézet) végzett. A munkák során felmerült műszaki problémák megoldásában a Hajógyári Sziget Vagyonkezelő Kft. volt segítségünkre.

H. KÉRDŐ KATALIN

37. Budapest, III. Kecse u. 7. Ró

1998. november 26. és december 18. között leletmentést végeztünk a (korábban Bécsi út 64. sz. telekkel egy tagban lévő) magánterület nyugati felén. Az átkutatott, kb. 100 m²-es telekrész a Kis-Kecske hegy keleti lejtőjének középső harmadát foglalja el. A mintegy 25–30 cm vastag, újkori kertműveléssel bolygatott humuszréteg után, az erodált felszín (humusszal kevert, barnásszürke erdei talaj) alatt már fél méter mélyen megjelent a hegy apró kőtörmelékekkel kevert, löszös, okkersárga geológiai rétege, melybe a hegygerincről lecsúszott, nagyobb mészkőtömbök ágyazódtak. A kőtömbök közé mosódott, régészeti szempontból steril természetes mélyedéseken és néhány újkori hulladék-gödrön kívül szórványos római cserépanyag koncentrációját tapasztaltuk a terület ÉK-i negyedében. Felnőtt ember rossz megtartású, ÉNy-DK-i tájolású csontváza feküdt a terület DK-i sarkában, mely leletanyag hiányában nem datálható. Tapasztalatunk szerint a telekrész már nem érintette az ún. „Bécsi úti római temető” nyugati szélé.

HABLE TIBOR